

» državnim intervencijama. Krleža u inozemstvu jednostavno nije imao sreće. A naknadna otkrivanja i reafirmacije vrlo su rijetke pojave. Volio bih da Krleža u tom smislu bude iznimka - kaže akademik Nemec.

Krleža je i kao čovjek prosuđivan vrlo oprečno, i nekad i danas. Ipak, njegova literatura, angažiranost, ali i sasvim konkretne zasluge i zauzimanja za ljude svjedoče da je bio izniman humanist, ali i hrabar čovjek. U životu je nebrojeno puta na razne načine pomogao drugima, često izlažući sebe. Mnogima je na razne načine priskakao u pomoć, često vrhunskim intelektualcima koji se nisu snalazili u životu. Brojne je ljude zaposlio u Zavodu kad su bili bez prihoda, pa i one nepoćudne režimu. Ili drugačiji primjer: prema svjedočenju njegove dobre prijateljice, glumice Elize Gerner - autorice knjiga poput Oproštaj s Gvozdom (Birotisak i AGM, Zagreb) ili Svjedoci Krležina odlaska (Prometej, Zagreb) - čuvenoj pjevačici Maji Strozzi-Pečić na Krležinu je intervenciju mizerna mirovina povećana četiri puta!

Ipak, iznad svega, nekim je ljudima Krleža spasio živote. Tako je 1920. - 1922. godine digao na noge jugoslavensku, ali i francusku javnost te ishodio pomilovanje Jure Keroševića, vođe rudarske Husinske bune. Spasio je i hrvatskog komunistu i publicista Đuku Cvijića, kojega se režim 1931. spremao likvidirati (kasnije je stradao u Staljinovim čistkama). Mnogim je komunistima na robiju slao pakete. A ta Krležina zauzimanja za komuniste (preko utjecajnih prijatelja) događala su se u doba stare Jugoslavije, kad je i sam bio proganjan!

Kao što je poznato, unatoč dvjema intervencijama kod Tita u Beogradu, 1945. nije uspio spasiti zagrebačkog liječnika dr. Đuru Vranešića, koji je njega skrivao u svom sanatoriju tijekom NDH. No tu se nastavila rijetko dirljiva priča: Krleža je poslije rata brinuo o Vranešićevu sinu Kreši, koji je također postao liječnik, a kad je Krleža ostario, on je brinuo o njemu i supruzi Beli. Zbog svih tih, kako je Krleža rekao Čengiću, sentimentalnih razloga, oporučno je dr. Krešu Vranešića imenovao svojim univerzalnim nasljednikom.

Inače, Krležin neodlazak u partizane dugo je intrigirao njegove biografe. Jedan od razloga svakako je bio strah da ga tamo ne likvidiraju Milovan Đilas i drugi dogmatici, njegovi žestoki oponenti u sukobu na književnoj ljevici uoči rata - tad je glavna partijska struja, pa i sam Tito, zamjerala Krleži zalaganje za slobodno umjetničko stvaralaštvo, protiv socrealizma, a najviše upozoravanje na strahote staljinizma. Razlog ostanku u okupiranoj Zagrebu sigurno je bilo i to što se Krleži, kako je i sam kasnije priznao, Titov ustanak 1941. činio kao avantura s malo izgleda za uspjeh. No dodajmo ovdje još jedan mogući razlog, naoko prozaičan: Krleža je bio izraziti gradski intelektualac i volio je udobnosti civilizacije pa si vjerojatno nije mogao zamisliti život u šumi, i to u ratnom vihoru.

Tito i Krleža će definitivno stati na istu liniju 1948., nakon rezolucije Informbiroa, kad se Krležini stavovi o Staljinu pokazuju točnim, a pisac čvrsto podupire Tita. Poznatim Krležinim govorom na kongresu Saveza književnika Jugoslavije 1952. počinje i konačno napuštanje socrealizma u bivšoj državi.

Možda je najveća zamjerka Krležinih kritičara o njemu kao osobi bila upravo njegov

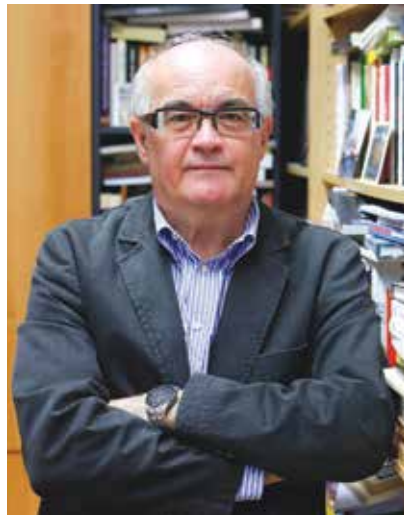
Stupovi Krležine veličine

Akademik Krešimir Nemec ističe da nikad nisu objavljena cjelokupna Krležina djela, ali da bi se radilo o približno 50 - 60 knjiga.

- Dakako, nije sve što je Krleža napisao veliko i genijalno, kako su to prije mislili i pisali njegovi brojni adoranti. Kao i svaki velikan, imao je i on svoje uspone i padove. Ali ostavio je iza sebe šest do sedam vrhunskih drama koje još čine okosnicu našeg dramskog repertoara. Ne mislim pritom samo na glembajevski ciklus (Gospoda Glembajevi, U agoniji, Leda), nego i na njegove rane, avangardne drame (Kraljevo, Kristofor Kolumbo, Michelangelo Buonarroti). Što se poezije tiče, tu su jedinstvene Balade Petrice Kerempuha, pisane kajkavskim idiomom, u kojem je na maestralan način objedinjena jezična tradicija i suvremenost. Nadalje, dva-tri njegova romana sigurno se mogu mjeriti s najboljim djelima europskog kasnog modernizma (Povratak Filipa Latinovicza, Na rubu pameti), dok novelistička zbirka Hrvatski bog Mars ide u red najboljih antiratnih djela uopće. Krležini dnevnički pobuđuju sve veće zanimanje i kao društvena kronika i kao mogućnost uvida u piščeva stanja i raspoloženja.

Krležina rodna kuća u Zagrebu i kuća na Gvozdu, u kojoj je memorijalni prostor – trenutno zatvoren zbog oštećenja izazvanih potresom

odnos prema komunističkoj vlasti nakon 1945., koju nikad javno nije kritizirao. Međutim, treba podsjetiti da je Krleža kroz cijelu monarhističku Jugoslaviju hrabro i javno bio u oporbi režimu, a ostao je svoj (odbivši i Paveličeve ponude) i u okrutno vrijeme 1941. - 1945. Nakon što je čudom ostao živ, bilo je teško očekivati da se suprotstavi i komunistima. To bi značilo siguran zatvor, možda i smrt, ili barem svaku zabranu javnog istupanja. Ostao bi mu možda jedino pokušaj bijega preko granice. Napokon, treba ljudski shvatiti da je Krleži, a i njegovoj supruzi Beli bilo dosta progona od starojugoslavenskog, a potom i ustaškog režima te da su zrele godine htjeli provesti u miru. Ipak, svjedočenja Krležinih prijatelja objavljena nakon 1990. otkrivaju mnoge piščeve rezerve prema Titovoj vlasti.

S druge strane, uz lojalnost Titu, Krleža je mogao učiniti mnoge velike stvari za svoj narod i zemlju. Osim Leksiko-

Foto: F. Vodišec, ustupio Leksikografski zavod M. Krleže

ČESTI BIBLIJSKI MOTIVI

Odnos Krleže prema vjeri je vrlo kompleksan i tek je poslije njegove smrti bolje razjašnjen. Iako se već u mladosti formirao kao ateist, prigrlio komunizam i nikad nije bio praktični vjernik, trajno je bio pod dubokim dojmom katoličke vjere. Vrlo često u svojoj literaturi rabio je biblijske i vjerske motive. Napokon, mnogi koji su ga bliže poznavali svjedoče da su Krleža i Bela redovito slavili Božić, shvaćajući ga kao toplu i duboko ljudsku tradiciju s univerzalnom, plemenitom porukom. Na kraju krajeva, Krleža je prijateljvao i s nekim svećenicima, a s Ivanom Golubom se blisko družio i surađivao, najviše na istraživanju o Jurju Križaniću.

grafskog zavoda, jedna od najvećih svakako je uspješno zalaganje kod Tita za obnovu Zadra, teško razrušenog savezničkim bombardiranjem u Drugom svjetskom ratu. Ipak, Krleža je uvijek ostao čovjek panonskog miljea. I Eliza Gerner svjedoči da su Krležini i Belini kućni prijatelji bili uglavnom Panonci, kontinentalci. U zreloj dobi Krleža bi odlazio na Titov poziv na Brijune, ali tamo bi ostajao svega nekoliko dana. Najugodnije se osjećao iznad Tržiča u slovenskim planinama, u tadašnjoj vili slovenske vlade, gdje je ljetovao i njegov veliki prijatelj Josip Vidmar.

Krleža je nakratko zapao u nemilost vlasti 1967., zbog potpisa na Deklaraciji o nazivu i položaju hrvatskoga jezika. Tito je od njega tražio da povuče potpis, a on je hrabro i spremno to uspio odbiti, a ostati s Titom dobar. Kao kompromis dao je ostavku na članstvo u CK KPH. Nakon sloma hrvatskog proljeća, ishodio je kod Tita poznato Tuđmanu ne pakovati za svog nekadašnjeg prijatelja.

Ono što su također neki Krleži prigovarali još od prije rata bilo je da se deklarira kao ljevičar i komunist, a živi poput Glembaya. Prava je istina da je Krleža desetljećima živio jedino od literature. U doba NDH doslovce je životario. Svoju prvu redovnu plaću dobio je tek u Leksikografskom zavodu. Kad su počeli pristizati sve izdašnji

Iako su mu djela prevedena na sve važnije strane jezike, a strani znanstvenici su napisali o njemu monografije, Krleža je u inozemstvu slabo poznat pisac. Jednostavno, on vani nije imao sreće, kaže prof. Nemec

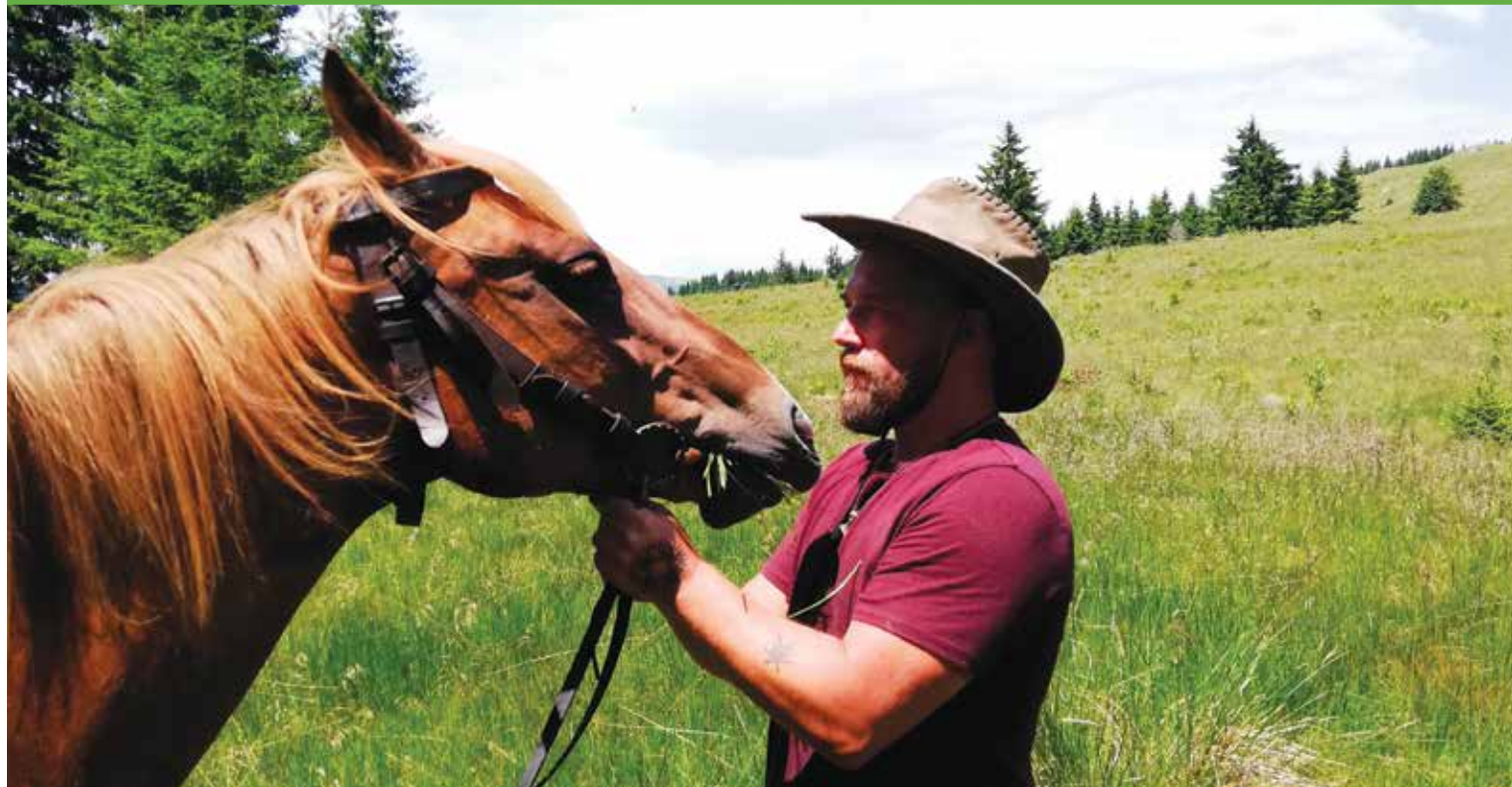
tantijemi od knjiga i predstava, Krleža je u zreloj dobi dobro zarađivao, ali nije se razbacivao. U vili na Gvozdu su Bela i on bili samo stanari, na jednom katu. Godinama su imali domaćicu Ivku, koja je obavljala kućanske poslove, vozača Josipa (Krleža nikad nije naučio voziti), a brijač Marko svako jutro ga je dolazio brijati točno u 9 sati. No sve to Krleža je plaćao iz vlastitog džepa. Tko god posjeti njihov stan, danas memorijalni prostor (sad zatvoren zbog potresa), uvjerit će se da je bio vrlo ukusno uređen, mahom Belinom zaslugom, s vrijednim slikama (uglavnom poklonima domaćih umjetnika, prijatelja Krležinih).

KRLEŽA JE BIO OSOBA GOLEME RADNE ENERGIJE, ZNANJA I OPĆE KULTURE. Tečno je govorio njemački, mađarski i francuski. Istina, prema drugim naših književnicima bio je vrlo kritičan, često neopravdano. U umjetnosti, osim književnosti, osobito se zanimao za slikarstvo. Za glazbu je, čini se, ipak imao nešto manje interesa, iako ju je volio, i klasičnu i zabavnu. Kad su u pitanju moderna arhitektura i urbanizam, zanimljivo je da se Krleži nije osobito svidao Novi Zagreb te je komentirao da će, ako su zgrade toliko udaljene, to biti i ljudi.

Ako se pitamo koja su područja Krleži bila manje zanimljiva i bliska, možemo spomenuti sport. Pa, ipak, Ivan Šibl je zabilježio u svojim Sjećanjima (Globus, Zagreb) da ga je kao predsjednik Dinama jednom uspio dovesti na utakmicu i da je Krleža čak pokazao dosta znanja o nogometu. Brak Miroslava i Bele Krleže bio je sretan. Trajao je 62 godine i dirljiv je primjer uzajamne ljubavi, poštovanja i razumijevanja dvoje umjetnika. Kad je Bela umrla 23. travnja 1981., Krležu je to potpuno slomilo i otišao je ubrzo nakon nje. Vratimo se ipak Krležinoj literaturi: kakvo se zanimanje za njegovo djelo može očekivati u budućnosti?

- Kad bismo eliminirali društveno kontrolirani mehanizam koji još omogućuje prisilu/nametanje čitanja nekoga pisca kroz djelovanje školskoga sustava (lektira) ili akademske zajednice, mogle bi se ostvariti zloguke prognoze samoga Krleže: njegova se djela neće čitati ili će ih čitati samo vrlo uski krug ljudi - kaže nam to profesor Nemec i dodaje:

- Živimo u 'društvu spektakla', koje je obilježeno i srozavanjem obrazovnog sustava, pojednostavljivanjem lektire, redukcijom relevantnih tekstova, a time i slabljenjem estetske rasudne moći. U takvoj situaciji svi veliki umjetnički sustavi, kakav je i Krležin, nailaze na otpor. Zapravo, na otpor nailazi sve što iziskuje veliki recepcijski napor, ulog i kompetenciju. Krležina erudicija, naglašeni intelektualizam, ali i značenjska slojevitost njegovih djela nisu osobiti mamac mladoj čitateljskoj publici. U vrijeme digitalizacije, interneta, brzine, SMS-a, bloga, Facebooka i sl., u vrijeme procvata literature lakih rješenja, sve je manje onih koji imaju strpljenja čitati njegove teške, neobarokne rečenice koje zapremaju ponekad pola stranice ili eruditske pasaže enciklopedijske širine. Osobno sam 'kulturni pesimist' i bojim se da će zanimanje za Krležina djela u budućnosti biti sve manje - zaključio je akademik Nemec. ✕

Navike je poželjno mijenjati, pogotovo ako su loše

Boris Veličan, putopisac

S

vaki oblik putovanja daje iskustva, koliko ga imam primijetim tek kad netko neiskusni ide sa mnom na put. Ono što se meni već čini normalnim, drugoga zapanji. To me zna veseliti u zadnje vrijeme: promatranje suputnika, kaže iskusni putnik i pisac Boris Veličan **/// Razgovarao: Zlatko Vedranić**

Još od njegove prve knjige, u kojoj je opisao svoje pješačenje od Petrograda do Pariza, Boris Veličan ne treba posebno predstavljanje. I ta i ostale putopisne avanture koje je opisivao u knjigama koje su uslijedile, uključujući i posljednju zbirku Stakleni grad, uvijek su bile toliko nesvakidašnje da ih je nemoguće previdjeti, niti zaboraviti. Jer, tko još hoda od Zagreba do Sahare, do Kine ide skuterom, a do Crnog mora jaše na konju, uz sve to putuje i na sve druge načine te svoja iskustva bilježi jednako zanimljivo i na papiru i na videozapisu? Putuje neumorno i neumorno radi i, kako se čini prema svemu što nam je ispričao u kratkom razgovoru, ne misli tako skoro prestati. Na sreću brojnih ljubitelja svega onoga što je dosad objavio...

■ Korona je, nažalost, ovih dana neizbježno pitanje. 'Ajmo to riješiti odmah: kako si je ti doživio/preživio i kako živiš s ograničenjima koje ona donosi sa sobom? Koliko ti je promijenila život i planove?

- Taman prije lockdowna prošle godine bio sam sa snima-

teljem Alanom Stankovićem u Senegal, gdje smo snimali dokumentarni film. Posve sam napunio baterije. Poslije mi je čak i odgovaralo živjeti s ograničenjima. Živio sam u Markuševcu i vidio kako su kriza i sadnja novih vrtova usko povezani. Ove godine sam snimao film i seriju pa sam se cijepio. Bez toga bi bilo teško raditi i putovati. Što se planova tiče, život je ono što se događa dok ih pravimo, zar ne?

■ Nekad smo upijali sva dostupna iskustva rijetkih putopisaca. Danas ih ima čitav niz, nastupila je prava inflacija i to ne turista, nego baš putopisaca. Kvalitetnih, koji ti daju novu dimenziju, ali i onih manje vještih... Koja je tvoja formula, kako isplivati među svima njima? Kako pokrivaš troškove putovanja?

- Podijelit ću svoje iskustvo na razdoblje prije društvenih mreža i poslije. Počeo sam putovati krajem devedesetih godina. Na horizontu sam vidio Stipu Božića, Željka Malnara i povremeno, kad bih se zajebao pa kupio krive novine, Jasena Boku. Novine su tad najavljivale naš put džipom u Maroko kao veliki podvig. Moje tetovaže su bile rijetkost.

Otkako su se pojavili last minute aranžmani, tehnička dostupnost snimanja i društvene mreže, ljudi su masovno krenuli na putovanja. Između njih su isplivala imena nekolicine onih koji su tako odlučili živjeti. I tisuće onih koji misle da tako žive dok mijenjaju pozadinu za Instagram fotke. Kako nisam tip koji bih puno vremena poklonio toj vrsti rada, ne želim ni isplivati u tom bazenu. Što se troškova puta tiče, uglavnom ih pokrivaju projekti koje radim.

■ Kako se pripremaš za putovanje? Gutaš li sve što nađeš o nekome mjestu ili ostavljaš da te putovanje i život na putovanju iznenade? Guglanje može pomoći, ali ako ti otkrije previše, možda ćeš ostati zakinut za vlastito iskustvo.

- Pripremanje za put mi je obrnuto proporcionalno početku mojih putovanja. Danas se iznimno malo pripremam informacijski i volim kad me put iznenadi. Vjerojatno je i to vrsta nekog otpora sve dostupnoj informaciji. Pogledam vrijeme u toj zemlji ili kraju svijeta, cijepim se ako treba (npr. trbušni tifus, žuta groznica i sl.) te fizički pripremim. To ne preskačem. S obzirom na to da svugdje mirno spavam, sve jednom i doktorirao sam birokratske zavrzlake diljem svijeta, više od ovakvih priprema mi ni ne treba.

■ A kako pišeš? Vodiš li neke zapise još tijekom samog putovanja, dok samo iskustvo još traje, ili se pouzdaješ u sjećanje po povratku kući? Koliko si uredan po tom pitanju?

- Uvijek vodim putnički dnevnik. U njemu su natuknice, uglavnom osjećanja trenutaka o kojima pišem. To bih zaboravio da ne zapisujem s obzirom na količinu proživljenog. Što se tekstova tiče, uvijek sam bio uredan oko toga, čak i kad bi se dogodilo da radim primarni posao (filmsku i TV produkciju) u isto vrijeme kad i pišem. Zna biti naporno, ali tim više je izazovno.

■ Vraćaš li se ikad na neka mjesta putovanja? Jer i ako si bio negdje prije 20 godina, to više i nije sasvim isto mjesto, barem u nekim slučajevima?

- Često sam se vraćao na mjesto koje sam već posjetio, u Maroku sam bio dva puta, u Pakistanu četiri, na Aljasci tri puta... Vesele me promjene koje zateknem, neke me rastuže, neke razvesele. Htio bih opet posjetiti Peru, tamo nisam bio 22 godine, sigurno je sve bolje nego kad sam zadnji put bio.

■ Koju situaciju s putovanja pamtiš kao najopasniju? A najtežu, psihički ili fizički?

- Opasnih situacija je bilo toliko malo u tih 22 godine da se bojim da ću dati krivi predznak putovanjima. Nešto pušaka, pištolja i nerazumijevanja je bilo, pokoja šaka. No toga je uistinu malo. Kao najteža putovanja pamtim pješačenje iz Rusije u Francusku (2609 km) i pješačenje od Zagreba do Sahare (1850 km). Ljeto, 20 kg na leđima..., bilo je teško. Psihički mi je najteže putovanje bilo jahanje konjima do Crnog mora s glumcem i bivšim frendom Dušanom Bućanom. Tu se raspao jedan veliki dio mog života zajedno s odnosima koji su ga činili. Opet, na van je sve izgledalo kao Instagram fotografija, pa neka tako i ostane.

■ Nakon svih što si probao i vidio, koje ti je omiljeno prijevozno sredstvo, odnosno način putovanja? Koje je najefikasnije, a koje ti daje najviše iskustva kao putniku? Jer ti ionako ne putuješ da bi nekamo stigao što brže i jeftinije...

- To je kao da me pitaš koje od djece mi je najdraže?! Volim ići pješice, motocikl mi je drag, a putovanje na konjima jedno sasvim novo iskustvo s obzirom na to da prije puta nisam znao jahati. Svaki oblik putovanja daje iskustva. Koliko ga imam tek primijetim kad ide netko neiskusni sa mnom na put. Ono što

se meni već čini normalnim, drugoga zapanji. To me zna veseliti u zadnje vrijeme - promatranje suputnika! Inače, obožavam hotele s pet zvjezdica, šafran, kavijar i spa. Ipak, nekako sam uvijek završio u vreći za spavanje u nekoj grabi miljama daleko od spa i kavijara.

■ Negdje sam pročitao da si počeo si putovati da bi upoznao različite ljude. Koliko su oni doista različiti?

- I dalje me na putovanjima najviše vesele razgovori s domaćinima, njihovi pogledi na svijet, promišljanja... Različiti su i, s obzirom na geografsku pripadnost, njihov je svjetonazor drugačiji. Ljudi su većinom dobri, oni loši često su na vlasti ili tamo žele doći pa njih treba izbjegavati.

■ Kako si zadovoljan s tvojim drugim poslom, produkcijom?

- Produkcija je ono od čega živim. Godinama sam bio kao Jekyll & Hide. Jekyll je bio putopisac, zabebant, Petar Pan, a Hide je bio filmski i TV producent. Jekyll je stavio Hidea u drugi plan pa mnogi nisu ni znali da Hide postoji. Vrijeme je da to promijenim.

■ Odselio si se u Njemačku? Kako je i kad došlo do te odluke u tvom životu?

Odgovoriti ću ti na dva načina: Instagram fotografija - u životu sam došao do faze u kojoj žudim za novim spoznajama. Ne vjerujem u granice, tako sam momentalno na obali Majne dok me rijeka negdje drugdje ne odvede! Životna fotografija - ako ostanem u Zagrebu, petoljetka mi ne izgleda sjajno. Imam diplomu i iskustvo pa sam se preselio u Njemačku kraj Frankfurta gdje mi je prijatelj dao kuću na raspolaganje. Tu mi je i poslovni partner Uwe Boll. Njemačka nije pretjerano lijepa zemlja, nitko se ni s kim ne druži, magla i kiša. Ako radiš, možeš zaraditi dosta novca u mojoj struci. Pa ću moći unajmiti brod sa skiperom i gledati Hvar s mora. To sam vidio na Instagramu, mora da je super!

■ Za kraj, odaberi nam tri putopisa, svoja ili tuđa, klasična ili recentna, za koja misliš da ih je vrijedno pročitati...

- Moja četiri putopisa treba obavezno pročitati! Od klasičnih - Amundsen, od recentnih Dunavski blues Hrvoja Ivančića, nešto od Jasena Boke, Juraja Bubala, ima tu dobrih knjiga. Neka se ne ljute kolege ako nečiju nisam naglasio. I, za kraj, moja četiri putopisa. ✕

PUTOVAT ĆU DO POSLJEDNJEG DAHA!

Misliš li da ćeš ikada prestati putovati? Ili barem promijeniti navike? Svi ćemo morati mijenjati navike, prije ili poslije, ako ni zbog čega drugoga, a ono barem zbog CO2 footprints... Bi li se bio spreman odreći, recimo, putovanja avionom? Ili čak autom?

- Putovat ću do posljednjeg daha! Nisam često putovao avionom, no spreman sam ga se odreći ako će biti opravdano. Isto vrijedi i za auto. Sve ide u smjeru elektro-automobila, ja čekam da prođe tih 10-15 godina pa da vozimo hidro automobile i razmišljamo kud s tolikim litijanskim baterijama, ha, ha, ha. Navike je čak, mišljenja sam, i poželjno mijenjati. Pogotovo ako su loše, ha, ha, ha...

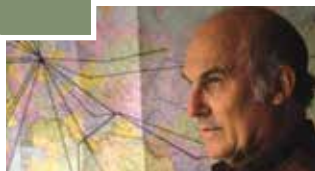
“ Na putovanjima me najviše vesele razgovori s domaćinima, njihovi pogledi na svijet, promišljanja. Različiti su i, s obzirom na geografsku pripadnost, njihov je svjetonazor drugačiji. Ljudi su većinom dobri, kaže iskusni putnik i pisac Boris Veličan

Filmovi i serije na izbor

Platforme filmova i serija u doba pandemije doživjele su globalni bum, a u Hrvatskoj se ponuda od studenoga proširila i na Moviemix, s više od osamsto naslova zasad, od čega igrani filmovi čine većinu ponude. Tu su recentni dobitnici Oscara poput Još jedna runda, Parazit, Zelena knjiga: Vodič za život, Spotlight. Zatim festivalski pobjednici kao što su Obiteljske veze, Ja, Daniel Blake, Tijelo i duša, Sinonimi te vrhunci suvremene azijske kinematografije, kao i skandinavski hitovi. Moviemix se diči širokom ponudom filmova europske produkcije snimljenih unatrag posljednjih desetak godina, kao i izborom dokumentarnih filmova i serijala. Na repertoaru je filmografija nekih od cjenjenijih redatelja kao što su Pedro Almodovar, Wong Kar Wai, Bong Joon Ho, Hirokazu Koreeda, Federico Fellini i mnogi drugi.

NE
PROPUSTITE

Simfonija za carstvo koje se urušava

Imperij, remek-djelo jednog od najvećih pisaca 20. stoljeća, poljskog novinara i književnika Ryszarda Kapuścińskiego, konačno je dostupan na hrvatskom jeziku, u izdanju Naklade Ljevak. Ta putopisna reportaža o raspadu Sovjetskog Saveza započinje opisom sovjetske okupacije autorova rodnoga grada u istočnoj Poljskoj 1939., a kulminira 50 godina kasnije, putovanjem dugim više od 6000 kilometara, koje ga vodi od Kremļa do napuštenog gulaga Kolima, od rudarskog štrajka u području arktičkog polarnog kruga do pogibeljne vožnje autobusom kroz ratne zone na području Kavkaza. Pišući o međuetničkoj mržnji, vjerskom fanatizmu, pasivnosti i paranoji, koji su duboko obilježili dvije generacije istočnih Europljana, Kapuściński je komponirao simfoniju za carstvo koje se urušava.

Što se događa u Zbornici?

Zbornica je dugometražni prvijenac talentirane mlade redateljice Sonje Tarokić, koji tematizira borbu pojedinke protiv sustava. Netom zaposlena entuzijastična osnovnoškolska pedagoginja Anamarija (glumi je sjajna Marina Redžepović) prisiljena je birati između vlastitih principa i uklapanja u kolektiv. Film je svjetsku premijeru imao na 55. međunarodnom filmskom festivalu Karlovy Vary na kojem je osvojio dva priznanja. Žiri je film opisao kao srčanu, univerzalnu i ohrabrujuću posvetu svim djelatnicima obrazovnog sustava diljem svijeta, a ugledni filmski magazin Variety ju je nazvao impresivnom debitantskom dramom. Zbornica je dinamična, kompleksna, ali i zabavna, a od kraja studenoga igra u domaćim kinima.

Sting dolazi u Arenu

Veliki koncerti se polako vraćaju, poštujući epidemiološke mjere dakako, pa tako u zagrebačkoj Areni 21. ožujka 2022. nastupa Sting. U sklopu turneje My Songs, Sting izvodi njemu najdraže pjesme iz svoje duge karijere - od onih koje je izvodio s grupom The Police pa do kasnijih pod svojim imenom. Tako na koncertu koji je svojevrsno glazbeno putovanje kroz vrijeme, publika može očekivati hitove poput Shape of my Heart, Roxanne, Demolition Man, Englishman In New York, Every Breath You Take i Message In A Bottle. Na turneji ga prati električni, rock ansambl koji uključuje Dominica Millera na gitari, Joshua Freesea na bubnjevima, Rufusa Millera na gitari, Kevona Webstera na klavijaturama, Shanea Sagera na harmonici te Melissa Musique i Genea Noblea kao prateće vokale. Uz to, Sting je u studenom objavio novi album, The Bridge, napisan i snimljen tijekom pandemije.

Orašar na drugi način

Svake godine početkom studenoga mediji javljaju o redovima za karte za balet Orašar u zagrebačkom HNK, no mi vam ovoga puta skrećemo pozornost na dubrovačko uprizorenje bajke Orašar i mišji kralj, koju je 1816. godine napisao veliki njemački romantičarski pisac Ernst Theodor Amadeus Hoffmann te je inspirirala jedan od najpoznatijih i dječji najomiljenijih svjetskih baleta. U Gradskom kazalištu Marina Držića sredinom studenoga premijerno je izveden Orašar, u koprodukciji s baletnim odjelom Umjetničke škole Luke Sorkočevića, a u verziji dramaturginje Lade Kaštelan i režiji Paola Tišljarića. Autori poručuju da je njihova adaptacija namijenjena i malima i velikima te da će svi u njoj moći naći nešto za sebe ako je budu gledali otvorenih očiju i srca. Provjerite kroz

Berlinska filharmonija napokon u Zagrebu!

Gostovanje Berlinske filharmonije u Hrvatskoj velika je vijest za ljubitelje klasične glazbe. Konačno, ponovno nakon osamdesetak godina, nastupit će u Zagrebu 19. veljače 2022. godine pod dirigentskim vodstvom Kirilla Petrenka, koji je umjetnički ravnatelj i šef-dirigent Filharmonije od 2015. Berlinska filharmonija jedan je od najslavnijih simfonijskih orkestara u povijesti glazbe. Sljedeće će godine obilježiti 140 godina postojanja, a međunarodni ugled stekli su još 1887. pod vodstvom Hansa von Bülowa, kao i gostujućih dirigenata u tom razdoblju - Hansa Richtera, Richarda Straussa, Gustava Mahlera. Berlinska filharmonija inače rijetko mijenja šefa-dirigenta i jedini su orkestar na svijetu koji sam bira svoga šefa. Na programu u Zagrebu bit će preludij za veliki orkestar Bernd Aloisa Zimmermanna Photoposis, Witold Lutosławski i Prva simfonija te Johannes Brahms i Druga simfonija u D-duru, op. 73.

Svako geografsko područje ima svoju književnu temu

CAROLIN EMCKE, njemačka publicistkinja, novinarka i filozofkinja, koautorica videoinstalacije Arhiv bijega koja se može naći na internetskoj stranici Haus der Kulturen der Welt

Knjižare su opet in!

Iz raznih dijelova svijeta stižu vijesti o porastu prodaje knjiga, ali i o procvatu lokalnih knjižara, koje su poharali online giganti poput Amazona. Kod nas je ohrabrujuća vijest da se u Puli otvorila specijalizirana knjižara za djecu, u novouređenom prostoru Kluba-knjižare Giardini 2. Nastala je iz težnje organizatora pulskog Sajma knjige i Festivala dječje knjige Monte Librić da u godini čitanja pažnju posvete upravo literaturi za one na kojima i svijet i čitanje ostaju. Knjižara ima asortiman od gotovo tri tisuće naslova velikih nakladničkih kuća, ali i manjih, zanimljivih izdavačkih pothvata, a uz recentne naslove i dječje klasike nudi i kvalitetan izbor stručne i edukativne literature za roditelje, pedagoge, psihologe i učitelje.

DVA, TRI
PITANJA

Možemo li u medijima voditi uvažavajuće, nesenzacionalističke razgovore s izbjeglicama kao što ste to radili za Arhiv bijega, koji donosi intervjue s ljudima koji su izbjegli u Njemačku u periodu od 1945. do 2016.?

- Trebali bismo moći. Njemački novinar me pitao zašto nismo počeli razgovore odmah s ratom, torturom ili već razlogom zbog kojeg su ljudi morali otići, jer bi tako, smatra, bilo dramatičnije. Na to su nas naučili mediji, pogotovo televizija, koja je prilično deformirana.

Proizlazi li takav medijski pristup i iz slabe različitosti u samim medijima, jer oni koji proizvode vijesti u imigrantskoj zemlji kao što je Njemačka ne reflektiraju demografsku sliku društva?

- Svakako. Uz to, problem je i što dio novinara pogrešno razumije slobodu govora te novinarsku neutralnost. Znači taj format javne, medijske rasprave u kojoj je sve dozvoljeno i novinari se ne usude reći kada se radi o rasizmu. To je dijelom i strah da se kritika ne demonizira kao kultura otkazivanja. A time se odbacuje nužna kritika isključivanja i diskriminacije. **Što je bilo u pozadini njemačkog poziva dobrodošlice izbjeglicama 2015.?**

- Pamtim da je jedan haćansko-kanadski pisac rekao da svako geografsko područje ima svoju književnu temu. Na Haitiju je to glad, u Latinskoj Americi vrijeme, u SAD-u prostor, a u Europi - rat. U tome ima istine. Mnogi od nas su odrasli uz obiteljske priče o ratu. U Njemačkoj su uz to bili povezani osjećaji srama, krivnje, zbunjenosti. Mislim da su sirijske izbjeglice potaknule te osjećaje u ljudima i da je Angela Merkel bila svjesna te velike potpore izbjeglicama u društvu te da je njezina odluka o otvaranju granica odgovor na to.

Bajkoviti krajobraz koji vraća osmijeh na lice

Raditi na stvaranju imuniteta ne može nitko osim vas samih - stoga uzmite stvar u svoje ruke te posjetom Žumberku i Samoborskom gorju ojačajte imunitet i udahnite toliko potrebnu dozu optimizma. Staza za hodanje i planinarenje - koliko hoćete

/// **Piše:** Krešimir Šego **Foto:** Arhiva PP Žumberak - Samoborsko gorje

U SVJETSKIM MEDIJIMA SVE ČEŠĆE MOŽETE NALETJETI NA PAROLU "HEALTHY IS THE NEW RICH" - što u slobodnom prijevodu znači da su zdravi ljudi zapravo bogataši današnjice. Ta tvrdnja nikad nije zvučala uvjerljivije: da je zdravlje pravo bogatstvo pokazuje i planetarna borba protiv pandemije korone. A zdravlje je nešto što nam nitko ne može osigurati umjesto nas samih - nema te magične tablete (ni cjepiva) koja će odraditi sve umjesto nas. Znači, moramo uzeti stvar u svoje ruke - u ovom slučaju, uzeti stvar u svoje ruke znači - put pod noge!

Nasreću, živimo u Hrvatskoj, zemlji bogatoj prirodnim ljepotama, netaknutom prirodom i čistim zrakom - samo se treba na trenutak maknuti iz gradskih središta, navući udobnu obuću i krenuti u opuštajuću avanturu. Živite li u kontinentalnoj Hrvatskoj, gorsko-planinski masiv Žumberačkog i Samoborskog gorja vam je blizu - što je idealna prilika da protegnete noge, približite se prirodi, aktivno poradite na imunitetu, zaboravite crne vijesti i vratite osmijeh na lice! Žumberak i Samoborsko gorje među najrjeđe su naseljenim prostorima u Hrvatskoj - nije sjajno za populacijsku sliku, ali će vam pružiti priliku za kontemplaciju. Život ondje nikad nije bio lagan, jedini način bilo je živjeti u skladu sa zakonima prirode. Kroz tisućljeća prisutnosti ljudi su ovdje uspjeli očuvati tu ravnotežu - vizure tradicionalnih sela, pašnjaka i polja još skladno nadopunjuju nepregledna šumska prostranstva. Upravo taj mozaik očuvanog tradicionalnog krajobrazu uz veliko bogatstvo flore i faune, geološke osobitosti te vrijedne arheološke nalaze ono je što danas privlači izletnike, planinare i zaljubljenike u prirodu (točnije, vas). Prve obronke Parka prirode Žumberak - Samoborsko gorje čuvaju zidine samoborskog i okićkog Staroga grada, a na zapadu obližnji ozaljski Stari grad. Na sjeveru se graniči sa susjednom Slovenijom, a na jugu završava uz nisko Pokuplje. U prostoru se prožimaju dinarska, alpska i panonska obilježja. Krški su oblici dinarsko lice Parka, alpski su strmi i oštri planinski grebeni, a panonski izgled daju mu valovita pobrđa. Najviši se planinski greben nalazi uz sjevernu granicu Parka. Zbog teže pristupačnosti tu je bilo i najmanje ljudskog utjecaja pa je ovaj dio Parka tako ostao najbliži svom izvornom obliku. Središnji se dio Parka stepeničasto spušta prema jugu. Izmjenjuju se u tom dijelu brežuljci, zaravnjena polja i usječene doline vodotoka, kao što su kanjon Kupčine i Slapnice. Ovdje nalazimo najviše seoskih zbijenih naselja koja su jednoliko raspoređena po cijelom prostoru. Tradicionalni način života i korištenje prostora stvorili su kroz vrijeme poseban krajolik prepoznatljiv po isprepletenosti sela

i zaseoka s oranicama, livadama, pašnjacima i šumama. Samoborsko gorje čini istočni dio Parka i svojim krajolikom iskače iz cjeline strmim i duboko usječenim dolinama. Ovdje teku potoci bogati vodom. Plešivički kraj gušće je naseljen i s mnogo vinograda. Vivodinski je kraj blago valovit brdski krajolik s brojnim vinogradima i otvorenim vizurama. Zapadni dio Parka najslabije je naseljen i u njemu dominiraju šume. Dok pješačite ovim prostorima, malo je vjerojatno da ćete susresti među ili vuka, ali gotovo je sigurno da ćete naići na male sisavce, vodozemce (među kojima je i rijetki crni daždevnjak, Salamandra atra), gmazove i beskralješnjake. Zanimljivo je i podzemlje Parka. Do sada je istraženo oko 140 speleoloških pojava. Prema sadašnjim podacima, najdublja špilja Dolača duboka je 155 metara, a dugačka 1262 metra. Najduža špilja je Provala s topografski snimljenih 1862 metra kanala. Duboke erozijske doline strmih strana, planinski vrhovi i grebeni te doline glavnih vodotoka Bregane, Lipovačke i Rudarske Gradne, Kupčine i Slapnice daju Parku karakterističnu kršku vertikalnu dinamiku prostora.

DOLINA POTOKA SLAPNICE POSEBNO JE ATRAKTIVNA. Potok je dobio ime po brojnim slapištima i kaskadama niz koje se voda spušta uskom i duboko usječenom dolinom duž deset kilometara. U neposrednoj blizini su i dva slapa. Prvi, Vranjački slap, optočen je sedrom - živom stijenom koja i danas nastaje. Nešto uzvodnije nalazi se slap Brisalo - jedan od najviših slapova Parka prirode niz koji se voda obrušava u bistro jezerce. Najviši slap u Parku je Sopotski slap u Sošicama s padom od 40 metara. Najviši vrh sjeverozapadne Hrvatske žumberačka je Sveta Gera (1178 m). Šumski proplanak na njezinu vrhu mjesto je nekadašnjih stočnih sajmovi, a danas je poznato odredište planinara i hodočasnika. Japetić je, sa svojih 879 metara nadmorske visine, najviši vrh Samoborskoga gorja. Za vedrih dana vidik odatle seže od vrhova gorske Hrvatske do Triglava. Alpinisti, ali i zaljubljenici u povijesna zdanja, nerijetko za svoje putničko odredište biraju vrletni Okić, na čijem vrhu nalazimo jedan od najstarijih srednjovjekovnih plemićkih gradova u Hrvatskoj. Na Okiću ne morate oprobavati svoje alpinističke vještine (možete do vrha došetati i s rukama u džepovima), ali nikako nemojte propustiti ugodnu atmosferu tamošnjeg planinarskog doma. U povijesti planinarstva ovaj je prostor zapisan kao mjesto prvog alpinističkog uspona, kad se prije stoljeće i pol ilirka Dragojla Jarnević uspela južnom stjenovitom stranom na vrh Okića. Prvi organizirani planinarski uspon također se dogodio ovdje, davne 1875. na Oštrc i Plešivicu. Uz tako dugu tradiciju ne čudi da je Park premrežen s oko 350 kilometara planinarskih staza. Za ljepote krajolika i atraktivne ture nisu prikraćeni ni biciklisti jer ima više od 200 kilometara biciklističkih staza. Ako ste ljubitelj povijesti, svakako posjetite nalaze Arheološkog parka u Budinjaku - ondje utvrdite znanje o ostacima starih utvrđenih gradova, kao što su Okić, Tušćak, Lipovac i Stari grad Žumberak, uskočkoj povijesti kraja ili o očuvanim primjercima tradicionalne seoske arhitekture. Za razliku od nekih drugih zaštićenih područja koja imaju prostorno jasno definiranu glavnu atrakciju - vidikovac na vrhu planine, špilju ili slap, kamo se većina i posjetitelja upućuje - ovdje je glavna atrakcija mozaični krajobraz. Stoga vam tek cjelodnevno kretanje Parkom može pružiti dojam o njegovoj atraktivnosti. Dinamične izmjene različitih vizura, kulturno-povijesna baština i osebujan prirodni svijet čine ovaj prostor zavodljivim za ponovni posjet!

Kolesterol ne boli, ali radi tiho i podmuklo

Bilo bi idealno kad bi nas povišene vrijednosti kolesterola boljele kao kad imamo pokvareni zub, siguran sam da bi nam uspješnost liječenja i prevencija kardiovaskularnih bolesti bila optimalna. Međutim, kako višak kolesterola ne izaziva nikakvu bol (dok nije kasno), osobe mu ne posvećuju dovoljno pažnje - upozorava dr. Stipe Lukač

/// Piše: Iva Vidović Pocrnić

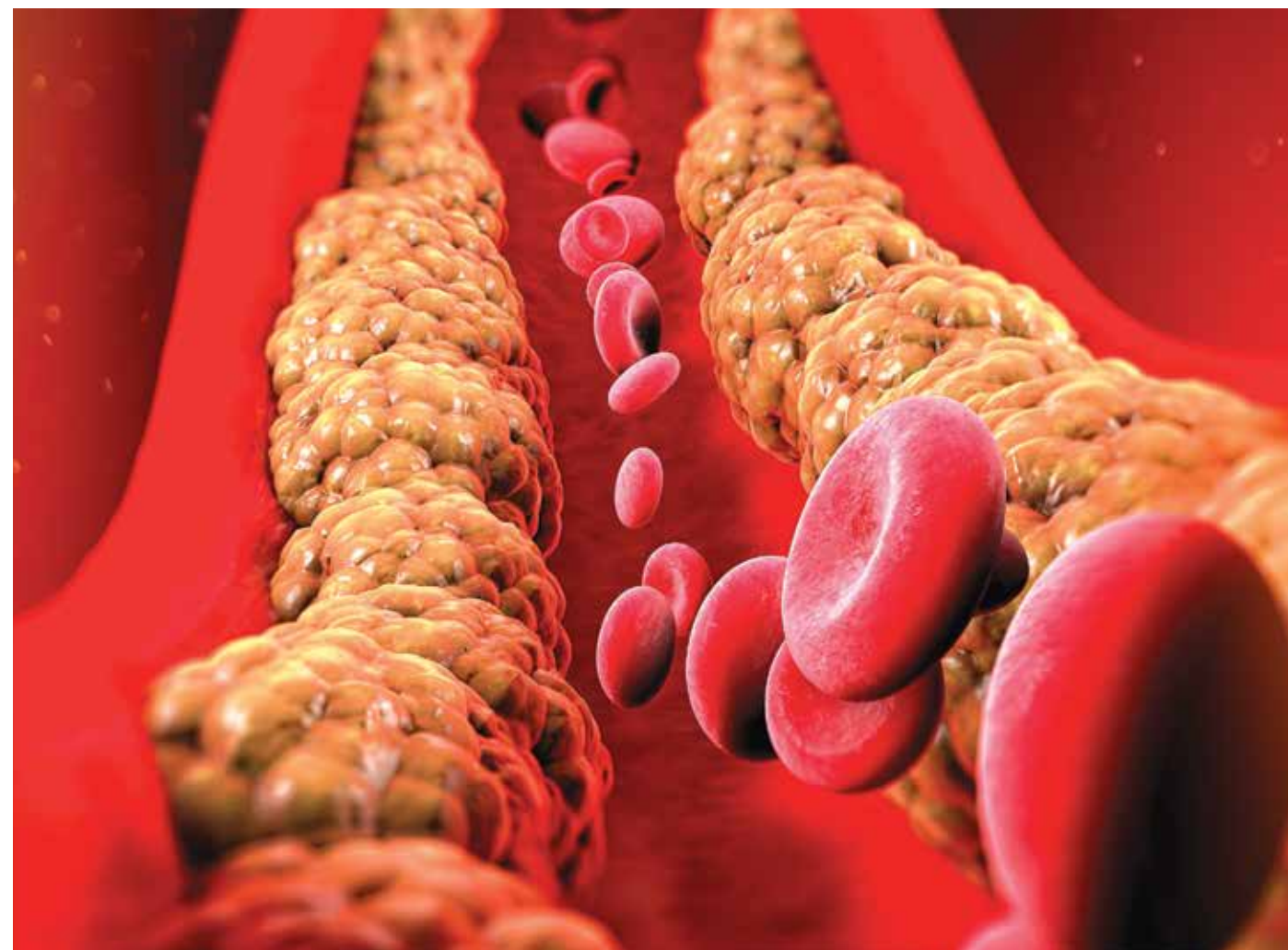
MASNOĆA U KRVU, ODNOSNO KOLESTEROL MOŽE BITI I DOBAR I LOŠ ZA NAŠ ORGANIZAM. LDL-kolesterol (kolesterol niske gustoće) je rizični čimbenik ateroskleroze i kardiovaskularnih oboljenja pa ga nazivaju lošim kolesterolom, dok HDL-kolesterol (kolesterol visoke gustoće) sprečava nastanak ateroskleroze i kardiovaskularnih bolesti pa se naziva dobri kolesterol. Kolesterol je sterolni spoj koji se pojavljuje u slobodnom ili u esterificiranom obliku. Prema podrijetlu može biti egzogen (unesen u organizam hranom) i endogen (nastao u tijelu, uglavnom u jetri). Kolesterol ima u organizmu čovjeka nekoliko važnih funkcija: sastavni je dio staničnih membrana, služi kao preteča u sintezi žučnih soli, steroidnih hormona (hormoni kore nadbubrežnih žlijezda i spolni hormoni) i vitamina D, a odlaganjem u rožnati sloj kože čini kožu otpornom na različite kemijske tvari te sprečava pretjerano hlapljenje vode. Netopljiv u vodi, kolesterol se u krvi prenosi u obliku lipoproteina, a najviše ga ima u lipoproteinima male gustoće (LDL, engl. low density lipoproteins).

O kolesterolu smo razgovarali sa Stipom Lukačem, dr. med. spec. internistom Opće bolnice Gospić, koji nam je vrlo detaljno objasnio što je ova tiha bolest koja ne boli, ali može biti uzrokom mnogih zdravstvenih problema, a nerijetko i smrtnog ishoda.

- Ono što nas zabrinjava kao liječnike su posljedice na zdravlje.

Dugoročna konzumacija nezdrave hrane, nekretanje i pušenje skraćuju život. Da bismo spriječili nastanak srčanog ili moždanog udara koji se događa zbog nastanka aterosklerotskog plaka, a taj plak nastaje zbog lijepljenja masnoća po stijenka krvnih žila, trebamo posvetiti posebnu pozornost povišenim masnoćama u krvi. Bolesti krvnih žila koje zahvaćaju mozak, srce, bubrege i druge vitalne organe i ekstremitete su vodeći uzrok obolijevanja i smrtnosti u Hrvatskoj. Prevelika količina masnoća krvi taloži se pod stijenkom krvne žile, koja bubri i polako sužava krvnu arteriju. U određenim uvjetima i tijekom vremena može doći do pucanja stijenke krvne žile i/ili stvaranja ugruška. Ovaj proces može se dogoditi na bilo kojem dijelu arterijskog žilnog sustava i dovesti, ovisno o mjestu, do različitih oštećenja. Ako se to suženje dogodi u krvnim žilama koje opskrbljuju srce (koronarne krvne žile), radi se o angini pectoris, ako se krvna žila potpuno začepi, radi se o srčanom udaru (infarktu miokarda), ako se začepljenje dogodi u krvnim žilama koje opskrbljuju mozak, radi se o moždanom udaru, objašnjava dr. Lukač.

Naglašava da je iznimno važna prevencija u koju spadaju mjere smanjivanja faktora rizika koji mogu pogodovati razvoju ateroskleroze. Važni su pravilna ishrana bez prekomjernog unosa masnoća i šećera, fizička aktivnost, reguliranje tjelesne težine i

krvnog tlaka te nepušenje.

- Dakle, znamo što treba i kako treba, samo volje nam često nedostaje. Najvažniji čimbenici rizika za nastajanje ateroskleroze su dob, muški spol i prerana ateroskleroza u obiteljskoj anamnezi. Postoje i genetski poremećaji u metabolizmu kolesterola, koje se prenose s roditelja na djecu. Takve osobe imaju urođene visoke masnoće, treba ih na vrijeme otkriti i optimalno liječiti, čim prije tim bolje.

OSTALI FAKTORI RIZIKA SU POVIŠENA RAZINA LIPOPROTEINA NISKE GUSTOĆE (LDL) I SNIŽENA RAZINA lipoproteina visoke gustoće (HDL), hipertenzija, pušenje, šećerna bolest, prekomjerna tjelesna težina i fizička neaktivnost.

- Na svaki od ovih rizika možemo utjecati sami, stvar je na nama samima. Bilo bi idealno kad bi nas povišene vrijednosti kolesterola boljele kao kad imamo pokvareni zub, siguran sam da bi nam uspješnost liječenja i prevencija kardiovaskularnih bolesti bila optimalna. Međutim, kako višak kolesterola ne izaziva nikakvu bol (dok nije kasno), osobe mu ne posvećuju dovoljno pažnje - upozorava Lukač. Vrijednosti kolesterola lako se potvrde rutinskim vađenjem krvi. Učinak viška kolesterola, odnosno kad već imamo razvijene probleme/bolesti u tijelu, odnosno aterosklozu, dijagnosticira se na temelju navedenih simptoma i znakova, a treba na nju posumnjati i ako su prisutni neki faktori rizika. Opstrukcija ateromom može se potvrditi arteriografijom (pretraga krvnog protoka u žilama pomoću kontrasta) ili doplerskom ultrasonografijom (vrsta ultrazvučne pretrage gdje je razlika u protoku krvi kroz krvnu žilu, s obzirom na aterom, definirana različitim bojama u prikazu na ekranu).

- U borbi s aterosklerozom usmjereni smo zapravo na prevenciju (spriječiti nastanak teških srčano-žilnih bolesti), njeno usporavanje

(zaustaviti je ne možemo) i liječenje njenih komplikacija: infarkt miokarda, angina pectoris, aritmije, moždani udar... Stoga je ovdje iznimno važna prevencija u koju spadaju mjere smanjivanja faktora rizika koji mogu pogodovati razvoju ateroskleroze. Važna je, dakle, pravilna ishrana bez prekomjernog unosa masnoća i šećera, fizička aktivnost, reguliranje tjelesne težine i krvnog tlaka, nepušenje... Dakle, znamo što treba i kako treba, samo volje nam često nedostaje. I za kraj, jedite zdravije, više se krećite, prestanite pušiti... Znam nije lako, ali se može - zaključuje dr. Lukač.

Ateroskleroza se obično ne dijagnosticira dok ne nastane kritična stenoza (suženje), tromboza (začepljenje krvne žile ugruškom nastalim otrgnućem ateroma), aneurizma (rascjep stijenke arterije) ili embolija (zaustavljanje ugruška u plućima). Simptomi bolesti se obično postupno razvijaju kako raste aterom i zatvara lumen krvne žile. Pri tome je prvo uočljiva nemogućnost dodatne opskrbe krvlju pojedinih organa pri povećanim potrebama, što se manifestira stezanjem srčanog mišića u fizičkom naporu (angina pectoris) i bolnim pulsacijama u ekstremitetima (intermitentne klaudikacije). Može doći do naglog začepjenja velike arterije i simptomi su puno dramatičniji, npr. ishemijski cerebrovaskularni inzult (moždani udar nastao začepljenjem krvne žile u mozgu ugruškom nastalim otrgnućem ateroma). Povećanje koncentracije kolesterola u krvi glavni je uzrok nastanku ateroskleroze, a taloženje kolesterola u žučnome mjehuru može uzrokovati pojavu žučnih kamenaca.

Kolesterol u krvi može se uspješno liječiti skupinom lijekova koji se daju bolesnicima za snižavanje masnoća u krvi, a nazivaju se hipolipemici.

Zašto dolazi do porasta oboljelih?

Koncentracija kolesterola povećana je pri smanjenju izlučivanju inzulina (šećerna bolest) i hormona štitnjače te pri uzimanju hrane bogate zasićenim masnim kiselinama, koje se uglavnom nalaze u masnoćama životinjskoga podrijetla. Zbog toga se za prevenciju ateroskleroze preporučuje prehrana u kojoj prevladavaju biljne masnoće, jer one sadrže mnogo nezasićenih masnih kiselina. Glavni okidači povećanja hiperkolesterolemije (visokih vrijednosti kolesterola) su promjena socioekonomskih društvenih i prehrambenih navika. Sjetimo se priča naših baka i djedova o tome koji su obroci tad bili, njihov način života, puno fizičkog rada, hrana biljnog podrijetla, kaše, zelja... Mesni obroci su bili samo kod proslava, blagdana, vjenčanja i slično. Većina stanovništva je živjela na selu, a to se zadnjih 30-40 godina iznimno brzo mijenja, tako da većina stanovništva danas živi u gradovima. Sam način života se promijenio, pa tako i prehrambene navike. Porastom industrije mesnih proizvoda i prerađevina, mesni obroci, koji su moramo priznati ukusni, zapravo su postali glavni problem jer se jedu svaki dan. Kažu u Lici: "Ako nema komad mesa za ručak, onda nije ručak". Svakodnevna konzumacija mesnih proizvoda, osobito u većim količinama, nosi u sebi rizik za povišen kolesterol u krvi, a ako tome pridodate, recimo uredski posao, gdje se većina vremena provede sjedeći, pa se uz to zapali i koja cigareta, a popodne kauč - hiperkolesterolemija je zagarantirana - rekao je dr. Stipo Lukač.

Marko Futivić,

chef kuhinje Dvorca Mihanović

Pravo zimsko i domaće!

Suho meso sa zeljem i žitaricama baš je ono što nam snagu daje u sve hladnijim zimskim danima. Takvim domaćim specijalitetima tko bi odolio!

Grah sa zeljem

Sastojci za 6 osoba:

Zelje	70 dag	Špek	10 dag
Grah	15 dag	Suncokretovo ulje	malo
Luk	15 dag	Rajčica pire	10 dag
Mrkva	10 dag	Brašno glatko	2 žlice
Češnjak	2-3 režnja	Sol, papar	po potrebi

Priprema

Zelje narežite na malo šire rezance nego za salatu. Prepržite luk i češnjak narezane na kockice, narezani špek, dodajte narezano zelje te pirjajte uz podlijevanje temeljem od povrća ili vodom oko 30 minuta. Grah skuhaite posebno uz dodatak soli i mrkve radi boljeg okusa. Kuhani grah dodajte zelju te sve zajedno promiješajte i kuhajte još 30 minuta. Dodajte pire od rajčice prema okusu, dotjerajte okus soli i paprom. Povežite klasičnom zaprskom.

Kuhana teleća koljenica

Sastojci za 6 osoba:

Teleća koljenica	3 kg	Sol i papar u zrnu	
Mrkva	25 dag	Tikvice	35 dag
Celer korijen	20 dag	Rajčica svježa	10 dag
Poriluk	15 dag	Peršin list	malo
Krumpir	80 dag		

Priprema

Teleću koljenicu stavite kuhati u kipuću slanu vodu. Dodajte povrće: mrkvu, celer, poriluk, rajčicu, stabljike peršina (lišće nasjeckajte). Poklopite povremeno skidajući pjenu koja će se stvoriti. Kuhajte oko dva sata da stalno lagano vrije. Kad se koljenica počne odvajati od kosti (provjerite uz pomoć vilice ili noža), izvadite je te odvojite meso od kosti. Prema želji možete skinuti masnoću.

Poslužite zajedno s krumpirom i tikvicama narezanim na kockice veličine kao za francusku salatu i skuhanim povrćem. Celer, mrkvu i poriluk koji su se kuhali zajedno s koljenicom također narežite na kockice. Prema želji uz ovako pripremljenu koljenicu može se jesti i svježi ribani hren.

Buncek s rižom, pšenicom i ječmenom kašom

Priprema

Buncek kuhajte u oko dva sata pa ohladite u istoj vodi u kojoj se kuhao. Skuhajte tri žitarice prema uputstvima s pakiranja i posolite. Crveni kupus narežite na rezance kao za salatu pa ga lagano pirjajte uz dodatak ulja, soli, šećera i suhih šljiva poklopljen oko 45 minuta. Prema potrebi podlijevajte. Buncek odvojite od kosti te poslužite sa žitaricama i pirjanim crvenim kupusom.

Sastojci za 6 osoba:

Svinjski buncek dimljeni	3 kg	Suhe šljive	10 dag
Mješavina 3 žitarica (riža, ječam, pir)	40 dag	Sol	prema potrebi
Crveni kupus	60 dag	Maslinovo ulje	malo
Šećer	5 dag	Peršin list 2-3	listića

Kremšnite

Sastojci (za 1 lim):

Lisnato tijesto	25 dag
-----------------	--------

Krema:

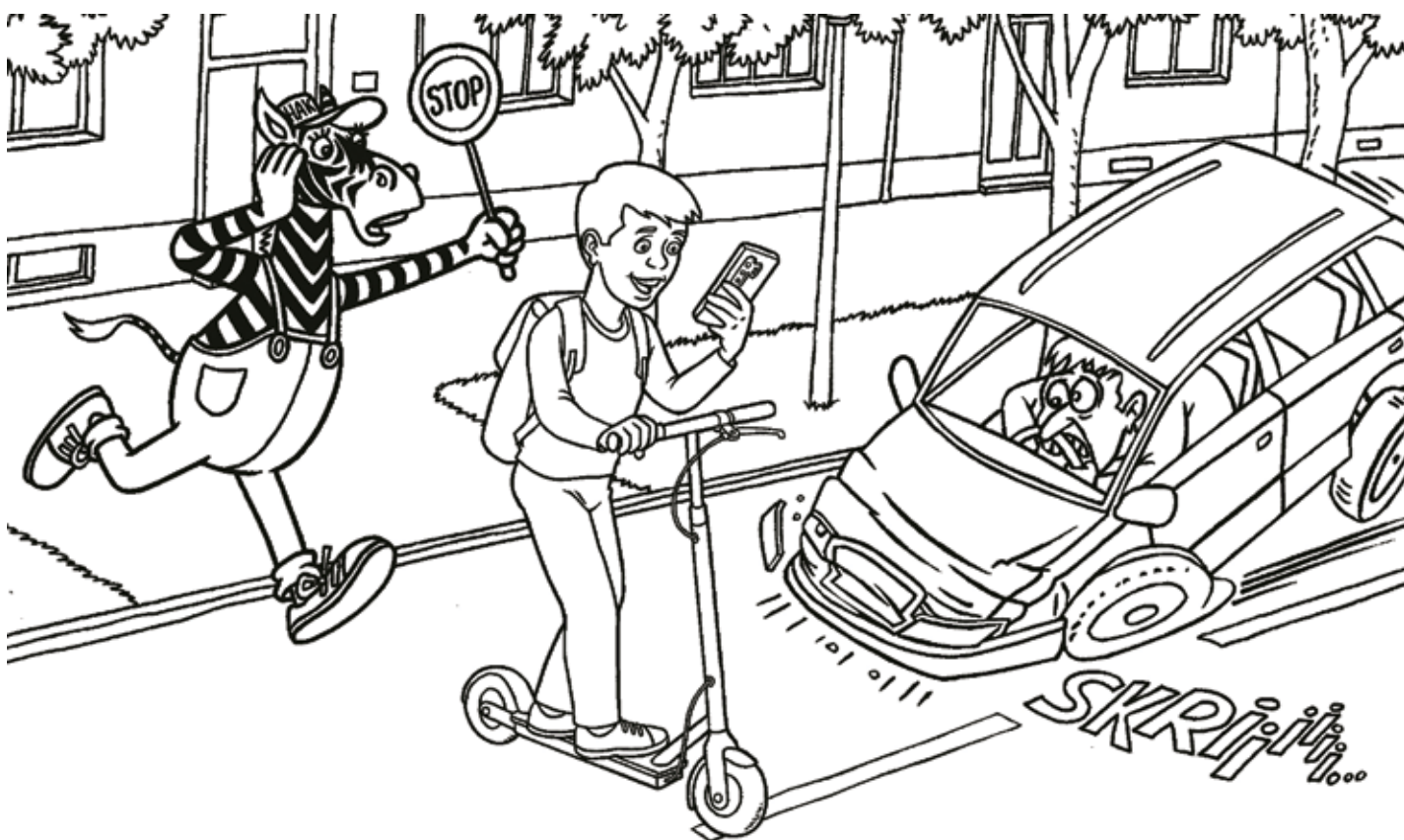
Jaja	6 komada
Šećer kristal	20 dag
Puding od vanilije	2 komada
Glatko brašno	4 žlice
Mlijeko	1,4 l

Priprema

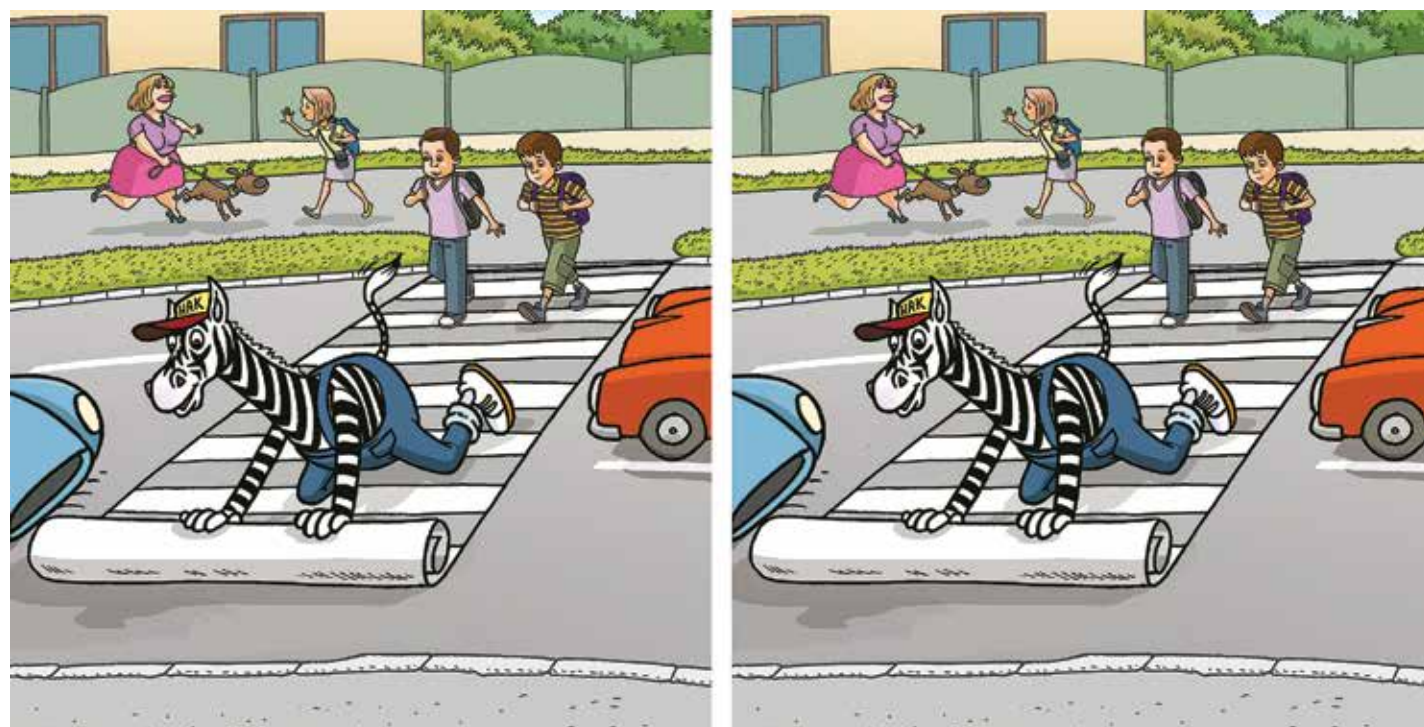
Žumanjke i 15 dag šećera dobro izmiksajte, dodajte puding, brašno i 4 dl mlijeka. Dobro izmiješajte te zakuhajte u 1 litri kipućeg mlijeka. Kad je gusto kao puding, skinite s vatre. Od bjelanjaka i 5 dag šećera istucite čvrsti snijeg te ga lagano umiješajte u vruću kremu.

Lisnato tijesto tanko razvaljajte, izbodite vilicom te ispecite na okrenutoj strani velikog lima od pećnice prethodno premazanog margarinom i po-brašnjenog. Polovicu pečenog tijesta stavite na dno lima pa na njega izlijte vruću kremu. Drugu polovicu odmah izrežite na kocke željene veličine pa složite na kremu. Pospite šećerom u prahu, dobro ohladite i narežite.

Obojite ovaj crtež: Mobitelu nije mjesto u prometu

Pronađite šest razlika: Djeco prelazite ceste na pješačkim prijelazima

ŽIVJETI ZAJEDNO

KOMUNICIRAJTE NEOGRANIČENO S ONIMA KOJI SU VAM NAJBЛИŽI!

Kao član HAK-a, vi i do 3 člana vaše obitelji možete aktivirati tarifu **HAK PRIČAM**, **HAK SURFAM** ili **HAK TOTAL** i međusobno neograničeno razgovarati. Iskoristite i posebnu ponudu na mobilne uređaje!

Za više informacija pošaljite e-mail na moj.račun@t.ht.hr ili nas nazovite na besplatni telefon 0800 9899.

#SvijetBoljihMogucnosti

SAMSUNG GALAXY A32 5G
(64 GB)

Uz tarifu
HAK TOTAL*
198 kn
~~1.980 kn~~

SAMSUNG GALAXY A12
(128 GB)

Uz tarife
HAK SURFAM
i **HAK PRIČAM***
498 kn
~~798 kn~~

*promotivna ponuda vrijedi do 31. siječnja 2022. godine ili do isteka zaliha!

Cijene su iskazane s PDV-om.

**Lokacije obogaćene
novom uslugom klupskih
vozila za iznajmljivanje:**

1. HRVATSKI AUTOKLUB,
Avenija Dubrovnik 44, Zagreb,
2. AUTOKLUB VARAŽDIN,
Gospodarska 58, Varaždin
3. AUTOKLUB VINKOVCI,
Josipa Matasovića 1, Vinkovci
4. AUTOKLUB PULA-ROVINJ,
Stiglicheva 28, Pula
5. AUTOKLUB RIJEKA,
Preluk 6, Rijeka
6. AUTO KLUB ZADAR,
Murvica Jug 4, Zadar
7. AUTO KLUB SIGET,
Siget 17, Zagreb
8. AUTO KLUB SPLIT,
Šegedinova 2, Split
9. GLAVNI URED HAK RENT A CAR d.o.o.,
Derenčinova 20, Zagreb

Za više informacija o HAK Rent a car usluzi obratite se na:

- Izravan kontakt telefon za rent a car uslugu 072 198700
- Tel. 1987 za zamjensko vozilo u sklopu usluge tehničke pomoći na cesti
- Web: www.hak-rentacar.hr
- E-mail: reservations@hak-rentacar.hr

15%
popusta
za članove
HAK-a!

HAK pokrenuo uslugu najma vozila

VAMA NA USLUZI!
BRZO, JEFTINO I
POUZDANO!